

ועבר, כְּדִי לַעֲשׂוֹת דִּין. שָׁם וַיַּעֲבֹר,
כְּדִי לְרַחֵם.

וַיְהִי בַחֲצֵי הַלַּיְלָה וְהוּא הִפָּה כָּל
בְּכוֹר וְגו'. (בתוב תהלים סט) וְאֲנִי תַפְלְתִּי
לְד' ה' עַתְרָצוֹן וְגו'. רַבִּי חֵיִיא רַבִּי יוֹסִי
הָיוּ הוֹלְכִים מֵאוֹשָׁא לְלוֹד, וְהָיָה
רַבִּי חֵיִיא רוֹכֵב בַּחֲמוֹר. אָמַר רַבִּי
יוֹסִי, נָשַׁב כָּאֵן וְנִתְפַּלֵּל, שְׁהָרִי
הַגִּיעַ זְמַן תַּפְלַת מִנְחָה, וְשָׁנִינוּ,
לְעוֹלָם יֵהָא אָדָם זְהִיר בַּתַּפְלַת
מִנְחָה. לְמָה זְהִיר? מִשּׁוּם שֶׁהִיא
שַׁעַת שְׁפִלוּי הַדִּין וְצָרִיף אָדָם
לְכוֹן דַּעְתּוֹ. יַרְד רַבִּי חֵיִיא
וְהַתַּפְלֵל.

עַד שֶׁהָיוּ הוֹלְכִים, נָטָה הַשָּׁמַשׁ
לְהַפְסֵם. אָמַר רַבִּי חֵיִיא לְרַבִּי יוֹסִי,
לְמָה אַתָּה שׁוֹתֵק? אָמַר רַבִּי יוֹסִי,
הַיִּיטִי מִסְתַּפֵּל בְּדַעְתִּי שְׁאִין
הָעוֹלָם מִתְקַיֵּם אֲלָא עַל רְאִישֵׁי
הָעָם. אִם רְאִישֵׁי הָעָם צַדִּיקִים -
טוֹב לְעוֹלָם. וְאִם לֹא צַדִּיקִים -
אוֹי לְעוֹלָם וְאוֹי לָעָם.

אָמַר רַבִּי חֵיִיא, וְדַאי כֶּף הוּא,
מִנֵּין לָנוּ? שְׁפַתּוֹב (דְּבַרִּי הַיָּמִים-ב' יח)
רְאִיתִי אֶת כָּל יִשְׂרָאֵל נְפוּצִים עַל
הַהָרִים כְּצֵאֵן אֲשֶׁר אֵין לָהֶן רַעָה
וַיֹּאמֶר ה' לֹא אֲדַנִּים לְאֵלֶּה יְשׁוּבוּ
אִישׁ לְבֵיתוֹ בְּשָׁלוֹם. יְשׁוּבוּ, יְשׁוּבוּ
הִיָּה צָרִיף (לְכַתָּב)! לְבֵיתוֹ, כְּבֵיתוֹ
הִיָּה צָרִיף (לְכַתָּב), שְׁהָרִי בַּמָּקוֹם
עוֹמְדִים!

אֲרָא כֶּף שָׁנִינוּ, אִם רֹאשׁ הָעָם לֹא
זוֹכָה, הָעָם נִתְפַּסִּים בַּחֲטָאוֹ, מִנֵּין
לָנוּ? שְׁפַתּוֹב וַיֹּאמֶר דְּוֹד וְגו' הִנֵּה
אֲנִכִּי חֲטָאֵתִי וְאֲנִכִּי הָעִוְיָתִי וְאֵלֶּה
הַצֵּאֵן מָה עָשׂוֹ. (וּכְתוּב (דְּבַרִּי הַיָּמִים-א'
כא) וְאֲנִי הוּא אֲשֶׁר חֲטָאֵתִי וְגו') דְּוֹד חֲטָא,
וַיִּשְׂרָאֵל סָבְלוּ. וְאִם רֹאשׁ הָעָם
נִתְפַּס בַּחֲטָאוֹ - הָעָם נָצַל, שְׁהָרִי
הַדִּין לֹא שׁוֹרָה עֲלֵיהֶם, שְׁפַתּוֹב
וַיֹּאמֶר ה' לֹא אֲדַנִּים לְאֵלֶּה.
כְּלוּמַר, (אִם אֵלוֹ) אֵלוֹ לֹא הָיוּ
רְאִישִׁים לָעָם, מִדְּרָף זֹו יְשׁוּבוּ אִישׁ
לְבֵיתוֹ בְּשָׁלוֹם. כָּלֵם נְצוּלִים אִם

אוֹרְחוּי, אוֹ לְדִינָא, אוֹ לְרַחֲמֵי. הֲכָא וְעָבֵר,
בְּגִין לְמַעַבְד דִּינָא, הָתָם וַיַּעֲבֹר, בְּגִין לְרַחֲמָא.

וַיְהִי בַחֲצֵי הַלַּיְלָה וַיְיָ הִפָּה כָּל בְּכוֹר וְגו'. (בְּתִיב
תהלים ס"ט) וְאֲנִי תַפְלְתִּי לְד' וְ עַתְרָצוֹן וְגו') ר' חֵיִיא ור'

יוֹסִי הָוּוּ אֲזִלִּי מֵאוֹשָׁא לְלוֹד, וְהָוּוּ רַבִּי חֵיִיא
רְכִיב בַּחֲמָרָא. אָמַר ר' יוֹסִי, נִיְתִיב הֲכָא וְנִצְלִי,
דְּהָא מָטָא זְמָנָא דְצָלוּתָא דְמִנְחָה, וְתַנִּינָן,
לְעוֹלָם יֵהָא אָדָם זְהִיר בְּצָלוּתָא דְמִנְחָה. אָמַאי
זְהִיר. מִשּׁוּם דְּהִיא שַׁעְתָּא דְתַלְיָא דִּינָא וּבְעֵי
כַר נָשׁ לְכוּוֹנָא דַּעְתִּיהָ, נַחַת ר' חֵיִיא וְצָלִי.

עַד דְּהוּוּ אֲזִלִּי, נָטָה שְׁמַשָּׁא לְמִיעַל. אָמַר רַבִּי
חֵיִיא לְר' יוֹסִי אָמַאי אַתָּ שְׁתִּיק. אָמַר רַבִּי
יוֹסִי, מִסְתַּפֵּל הוּינָא בְּדַעְתָּאִי, דְּלִית עֲלָמָא
מִתְקַיֵּמָא, אֲלָא עַל רִישֵׁיהוֹן דְּעָמָא. אִי רִישֵׁי
עָמָא זַכָּאִין, טַב לְעֲלָמָא, טַב לְעָמָא. וְאִי לֹא
זַכָּאִין, וְוִי לְעֲלָמָא, וְוִי לְעָמָא.

אָמַר רַבִּי חֵיִיא, וְדַאי כֶּף הוּא, מִנֵּין. דְּכַתִּיב,
(דְּבַרִּי הַיָּמִים ב', י"ח) רְאִיתִי אֶת כָּל יִשְׂרָאֵל

נְפוּצִים עַל הַהָרִים כְּצֵאֵן אֲשֶׁר אֵין לָהֶן רוּעָה
וַיֹּאמֶר יי לֹא אֲדַנִּים לְאֵלֶּה יְשׁוּבוּ אִישׁ לְבֵיתוֹ
בְּשָׁלוֹם. יְשׁוּבוּ, יְשׁוּבוּ מִיְבַעֵי לִיָּה. לְבֵיתוֹ,
כְּבֵיתוֹ מִיְבַעֵי לִיָּה. דְּהָא בְּאַתְרֵיהוּ קִיַּיְמִי.

אֲרָא הֲכִי תַנִּינָן, אִי רִישָׁא דְעָמָא לֹא זְכִי, עָמָא
מִתְפַּסָּן בַּחוּבִיָּה. מִנֵּין. דְּכַתִּיב, (שְׁמוּאֵל ב',

כ"ד) וַיֹּאמֶר דְּוֹד וְגו' הִנֵּה אֲנִכִּי חֲטָאֵתִי וְאֲנִכִּי
הָעִוְיָתִי וְאֵלֶּה הַצֵּאֵן מָה עָשׂוֹ, (ס"א וּכְתִיב (דְּבַרִּי הַיָּמִים

א' כ"א) וְאֲנִי הוּא אֲשֶׁר חֲטָאֵתִי וְגו') דְּוֹד חָב, וַיִּשְׂרָאֵל סָבְלוּ.
וְאִי רִישָׁא דְעָמָא מִתְפַּס בַּחוּבִיָּה, עָמָא

מִשְׁתַּזְכֵּן. דְּהָא דִּינָא לֹא שְׁרִיא עֲלֵיהוּ.
דְּכַתִּיב, וַיֹּאמֶר יי לֹא אֲדַנִּים לְאֵלֶּה, כְּלוּמַר,

(ס"א אִם אֵלוֹ) אֵלוֹ לֹא הָיוּ רִישֵׁין לְעָמָא, מִהֵאִי
אוֹרְחָא יְשׁוּבוּ אִישׁ לְבֵיתוֹ בְּשָׁלוֹם. כְּלָהוּ

מִשְׁתַּזְכֵּן, אִי רִישֵׁיהוֹן מִתְפַּסָּן. וְאִפִּילוּ